

S. E. Nikitina, N. V. Vasiljeva: *Eksperimental'nyj sistemnyj tolkovyj slovar' stilističeskih terminov*. Rossijskaja Akademija nauk. Institut jazykoznanija. Moskva 1996, 171 str.

Prvo, kar nam pade v oči, so tri besede: »eksperimentalni«, »sistemski« in »stilistični«. *Eksperimentalni* pomeni v tem slovarju nov, preverjen na določenem knjižnem gradivu z usmerjenostjo na nadaljevanje, preizkus in ustvarjanje analogičnih eksperimentov v drugem terminološkem besednem bogastvu.

Eksperimentalni slovar je raziskovanje terminologije, vključene v obliki slovarja posebnega tipa. Ta oblika nam daje možnost, da opišemo termin kot *logos* in kot *leksis* (po A. A. Reformatskem), tj. razložiti termin kot minimalno sestavino znanstvenega pomena in kot besedo ali besedno zvezo znanstvenega teksta.

Sistemski pomeni dajati shemo slovarskega članka, ki opisuje celotnost terminov kot semantične strukture najrazličnejših jezikovnih enot, povezanih med seboj v določenih, zakonitih odnosih. *Sistemski* pa ne pomeni da, da je zajel popoln sistem opisane terminologije, s čimer kaže navezanost na strukturo sistema.

Stilistični pomeni tisti del lingvistične terminologije, ki jo uporabljamo pri opisu umetniškega besedila.

Tukaj je treba reči, da ni nikakršnih jasnih meja te terminologije. To pa pomeni, da sta avtorici hote omejili slovar, s tem pa podali nekakšne sestavke izbranih slovarskih člankov, katerih večina ima pomen stilistične rabe. Mnogo od navedenih terminov je vzeto iz antike in kot takšni nimajo individualnega znaka. Uporabljamo jih nasploh v komunikativnem procesu.

Opaziti je, da imajo slovarji različnih jezikoslovnih šol zajete praktično vse veje lingvistike, izjema je stilistika. Nešolska obravnava terminov predstavlja interes za jezikoslovca – terminologa, ki skuša opisati jezik lingvistike z mnogo vidikov kot primerjalni s splošno uporabljenim jezikom.

Struktura slovarskega članka

Slovarski članek ima tri dele. V prvem je informacija o terminu kot besedi. Naslovni termin je v *ed.* ali *mn.* To je odvisno od jezikoslovnega *uzusa*, a

tudi kot način pojasnjevanja termina. Npr. *paronimi* so navedeni v mn. zato, ker se uporabljajo samo glede na odnos enega z drugim. Termini so navedeni v *ed.*; če pa imajo *mn.*, se za navedkom piše kratica *mn.* Npr.: *alegorija, -i; anakoluf, -a*. Kadar pa se termin uporablja v jezikovnem besedilu samo v enem številu, je navedena opomba, npr.: *psihološki paralelizem, ed.; krilate besede, mn.*

Pri naslovnem terminu so lahko podane fonetične variante, npr.: *oksjumoron - oksimoron*. – Sledijo napisani angleški ekvivalenti. Slaba stran slovarja je, da ne dobimo *etimološke informacije* terminov, čeprav je *etimologija* zelo pomembna za stilistični slovar.

K vsakemu terminu so dodana pojasnila v odlomkih teksta, kjer se nazorno vidi kontekst in ilustracija termina, npr. *hiazm (chiasmus)* – besedna figura. Navzkrižen položaj paralelnih členov v medsebojnih sopoložajih ali stavkih.

* *Tukaj se je začelo izgnanje Puškina, a Lermontova se je končalo izgnanje (A.Ahmatova)*. Sledi navedek pridevnika: *hiastičeskij* in še pojasnilo, da se *hiazm* opira na sintaktični paralelizem; posamezne jezikovne enote so inverzirane, npr.: *Srce je prazno, hladen razum...* (A. S.Puškin). Sledi navedek sinonima: obratni paralelizem, stilistična figura. Prostranstvo realizacije: navzkrižne sintaktične konstrukcije s paralelnimi členi.

Parametr: zrcalna simetrija; funkcija je ekspresivna. Področje: umetniški tekst, stilistika in retorika.

**hiazm z indeksom 2 (chiasmus)*. Antiteza z dvojno besedno ponovitvijo v obliki hiazma. Ilustracija: *Računalnik v muzeju, muzej v računalniku*. Tudi pri tem terminu je pridevnik *hiastičeskij*. Pod tem napisom je podoba knjige s citatom: »Opazna je ornamentalnost hiazma, njegov »igralni« dinamični značaj in možnost raznoterosti prenosa, kar je zelo privlačna oblika umetniške besede. Tako kot vsako učinkovito sredstvo zahteva tudi »hiazem« nekoliko odmerka (Begetovskaja 1983, 237). »Hiazmi so pogosti v naslovih poglavij: Poezija slovnice in slovnica poezije« (R. Jakobson).

V celoti slovar pojasnjuje 109 stilističnih terminov. Na koncu je podana literatura od Abramoviča G. L. do Walesa K. A.

Jurij Emanuel Rojs
Maribor